Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

TER BESLUITVORMING

Nota actief openbaar
ja

Onze referentie
2026-0000520863

Datum
5 oktober 2026

Opgesteld door
[redacted]

Samengewerkt met

Bijlage(n)
0

Aan Minister van BZK
Van Arjan Noppe (BFR/RTM)

nota

Toekomst Financieel Toezicht

Aanleiding

In een brief van uw ambtsvoorganger van 10 december 2025 is de Tweede Kamer geïnformeerd over een aantal onderwerpen op het vlak van het financieel toezicht op decentrale overheden. In deze brief is onder andere ingegaan op de mogelijke aanvulling van de toezichtnorm en op de stelpost onderuitputting en is toegezegd om de Kamer hierover nader te informeren.

Geadviseerd besluit

De Tweede Kamer door verzending van bijgaande brief nader te informeren over de mogelijke aanvulling van de toezichtnorm en de stelpost onderuitputting.

Kern/Toelichting

Toezichtnorm

Eerder is de Kamer toegezegd om te bezien of bij de financiële beoordeling van gemeenten de huidige norm van structureel en reëel evenwicht (SRE) aangevuld kan worden. Structureel en reëel evenwicht wil zoveel zeggen als: structurele (vast terugkerende) lasten gedekt moeten zijn door structurele (vast terugkerende) baten. En reëel evenwicht vereist dat de ramingen en aannames in de begroting realistisch en aannemelijk onderbouwd zijn.

Ter invulling hiervan is een inventarisatie gemaakt van de mogelijkheden en zijn gesprekken gevoerd met onder andere de VNG, verschillende gemeenten en de provinciale toezichthouders. De inventarisatie heeft geleid tot een aantal mogelijke opties voor aanvulling van de SRE-norm. Deze opties betreffen het meer meewegen van de eigen vermogenspositie, de wendbaarheid en weerbaarheid, een breder risicomodel en bepaalde financiële kengetallen. Op basis van vervolggesprekken zijn twee opties naar voren gekomen als meest kansrijk voor doorontwikkeling van het financiële toezicht:

1. het risicomodel van de provinciale toezichthouders;
2. het gebruik van financiële kengetallen met signaalwaarden (model VNG).

In samenwerking met de VNG, IPO en provinciale toezichthouders wordt de komende periode ingezet op verdere inhoudelijke doorontwikkeling van deze opties en het toetsen van de bruikbaarheid in de praktijk via een pilot. U schetst daarbij in de brief ook een tijdspad.

Stelpost onderuitputting
De motie De Vries (VVD) e.a. verzocht de regering om gemeenten de mogelijkheid te geven om te werken met een stelpost onderuitputting en daarover afspraken te maken met de provincies als financieel toezichthouders op gemeentefinanciën. In de brief van uw voorganger van 10 december 2025 is invulling gegeven aan deze motie, onder andere door de Kamer toe te zeggen bredere bekendheid te geven aan wat nu al kan op het vlak van stelposten onderuitputting. Dat is inmiddels gebeurd. Zo heeft de commissie Besluit Begroting en Verantwoording (BBV), een commissie van experts op het vlak van financiële regelgeving, een nadere duiding gegeven over wat mogelijk is bij het gebruik van stelposten in haar Notitie Structurele en incidentele baten en lasten. Daarnaast hebben de provinciale financiële toezichthouders hun gemeenschappelijke toezichtkader (GTK) aangepast om dit te verduidelijken.

Politieke context
Tweeledig, met de brief wordt (nadere) invulling gegeven aan:
1. Toezegging aan de Kamer om te bezien of bij de financiële beoordeling van gemeenten de huidige norm van structureel en reëel evenwicht aangevuld kan worden.
2. De motie De Vries, Van Eijk, Sneller en Wingelaar, die de regering verzoekt om gemeenten de mogelijkheid te geven om te werken met een stelpost onderuitputting en daarover afspraken te maken met de provincies als financieel toezichthouders op gemeentefinanciën.

Krachtenveld/Afstemming
Afgelopen jaren is een zorgvuldig proces doorlopen, waarbij met vele partijen diverse keren is gesproken. Er is geconcludeerd dat er een breed draagvlak (Tweede Kamer, VNG, 100.000+, M50, individuele gemeenten en accountants) is voor aanvulling van de toezichtnorm.

Alleen de provinciale financiële toezichthouders stellen zich, via het IPO, op het standpunt dat de huidige (wettelijke) toezichtnorm voldoet en niet hoeft te worden uitgebreid. Aangegeven wordt dat wanneer dit wel gebeurt dit wettelijk dient te worden geborgd en, waar alsnog "grijze gebieden" of uitzonderlijke situaties zich voordoen, het risicomodel van de gezamenlijke toezichthouders van nut kan zijn.

Gelet op het bredere draagvlak dat bij andere partijen wel aanwezig is voor beoogde wijzigingen, waaronder ook de Kamer, menen wij dat deze terughoudendheid bij toezichthouders niet de doorslag hoeft te geven. Er zijn bovendien ook andere geluiden vanuit provinciale toezichthouders, zoals in het jaarlijkse toezichtverslag. Daarin waarschuwen zij voor niet sluitende meerjarenramingen en een verslechterde financiële positie van gemeenten, terwijl zij in 2026 geen enkele gemeente onder verscherpt preventief toezicht konden zetten vanwege de financiën, op basis van de SRE-norm. Bovendien is het risicomodel door de toezichthouders ontwikkeld om nadere invulling te geven aan risicogericht en proportioneel toezicht. Door dit model als uitgangspunt te nemen voor verbreding van de toezichtnorm wordt aangesloten op de werkwijze die toezichthouders reeds hanteren en van meerwaarde achten ten opzichte van de huidige norm.

Communicatie
Nu geen actieve communicatie. Zodra de Tweede Kamer wordt geïnformeerd, zal de nota actief openbaar gemaakt worden.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden
In de openbaar gemaakte versie van deze nota zijn alle persoonsgegevens van ambtenaren geanonimiseerd.